

Erfgoed in het tijdvak

Inleiding

In het project "Adopteer een Tijdvak" wordt de rijke lokale geschiedenis op boeiende wijze geïntroduceerd op de basisscholen van Arnhem. Daarnaast bezit het erfgoed centrum Rozet een schat aan erfgoed objecten die hun oorsprong vinden in de lokale geschiedenis. Tijdens erfgoed in het tijdvak zijn objecten uit het erfgoed centrum aan alle 10 de tijdvakken verbonden. Kleine betekenisvolle opdrachten zorgen ervoor dat de leerlingen de vier fasen van het creatieve proces doorlopen aan de hand van het bijbehorende erfgoed object. Hierbij wordt nauw aangesloten op de belevingswereld, ontwikkeling, kennis en ervaring van de leerlingen met het onderwerp.

De vier fasen van het creatieve proces, namelijk oriënteren, onderzoeken, uitvoeren en reflecteren, vormen de leidraad voor de leerlingen. Het programma is zo ontworpen dat het niet alleen aansluit op de leefwereld van de leerlingen, maar zij werken ook aan de culturele vaardigheden waarnemen, verbeelden, conceptualiseren en evalueren.

De kennismaking met erfgoed objecten begint met een gerichte oriëntatie en waarneming, waarbij de leerlingen het object nauwkeurig observeert met behulp van denkroutines van Visible Thinking. Deze methode, doorgaans toegepast op kunstwerken, wordt in dit geval ingezet op de erfgoed objecten om op een diepgaande en vernieuwende wijze het verhaal en de details van het object te ontdekken. Na deze introductie volgen opdrachten die aansluiten bij de fasen van het creatieve proces en waar ze werken aan de culturele handelingen. Tussen deze opdrachten door wordt per les op een ander moment een filmpje getoond. Na de eigen associatie van de leerling wordt hiermee de context van het erfgoed object verteld en getoond. Dit is essentieel voor een volledige erfgoed educatie. De afsluitende opdrachten richten zich op het reflecteren en evalueren van cultureel erfgoed.

De lokale objecten staan centraal in de lessen, waardoor de leerlingen worden uitgedaagd om na te denken over hun eigen erfgoed en de waarde daarvan in hun eigen omgeving. Dit project biedt een unieke en interactieve ervaring die niet alleen de lokale geschiedenis tot leven brengt, maar ook de betrokkenheid van de leerlingen bij hun cultureel erfgoed stimuleert.

Algemene informatie

Doelgroep

Groep 5

Groep 6

Ook mogelijk voor;

Groep 7

Groep 8

Leerdoelen

De leerdoelen zijn gebaseerd op de kaarten van erfgoed uit de set 'Ontwikkelkaarten voor kunstlessen in het basis onderwijs' van Rozet. Ook sluiten deze kaarten aan bij de kerndoelen van oriëntatie op jezelf en de wereld en kunstzinnige oriëntatie van het SLO. Daarnaast wordt door de leerlingen aan de hand van de opdrachten het creatieve proces doorlopen en gewerkt aan de culturele handelingen. De relevante kaarten met doelen zijn hieronder weergegeven zodat de leerkrachten er gemakkelijk naar kunnen verwijzen. De leerdoelen zijn ook afzonderlijk van de ontwikkelkaarten te begrijpen.

Onderstaand de doelen waar de leerlingen aan werken tijdens de activiteiten waarbij de leerling kan/kent en / of doet. (in volgorde van het creatieve leerproces). De activiteiten sluiten aan op onderstaande doelenkaarten:

Kaart E1 objecten: *gebruiksvoorwerpen, kleding en archeologische vondsten*

E1

- De leerling kan het materiaal benoemen waarvan een object gemaakt is.
- De leerling ontdekt het verhaal achter een object en vormt er een mening over.
- De leerling stelt vragen over de gebruikswaarde van een object.
- De leerling beseft dat tastbaar erfgoed een directe link heeft met de geschiedenis.
- De leerling kan voorwerpen koppelen aan het leven, wonen en werken in een bepaalde tijd.
- De leerling kan verbanden leggen met objecten van toen en nu met dezelfde functie.
- De leerling begrijpt dat een gebruiksvoorwerp gerelateerd is aan een bepaalde klasse of cultuur.
- De leerling kan waarde toekennen aan een object, denk hierbij aan ouderdom, zeldzaamheid, schoonheid of emotionele waarde.
- De leerling ontdekt het verhaal achter een object en vormt er een mening over.
- De leerling legt een relatie tussen het tijdvak en de betekenis of bedoeling van een object.
- De leerling kan verhalen uit de eigen omgeving aan de regionale of nationale geschiedenis koppelen.
- De leerling kan erfgoed in de eigen omgeving koppelen aan onderwerpen in de regionale/nationale geschiedenis.

Kaart E8 kunstzinnige uitingen: *cultuur-, tijd- en plaatsgebonden kunst*

E8

- De leerling maakt een eigen kunstzinnige verwerking van de opgedane kennis over het erfgoed.
- De leerling geeft eigen betekenis aan het erfgoed object door de verschillende fases van het creatieve proces te doorlopen.

De activiteiten sluiten aan op de volgende werkvorm kaarten:

- E11 Kaart E11 Bronnenonderzoek: *bronnen zoeken en raadplegen van ervaringsdeskundigen*
- E13 Kaart E13 Beleven en ervaren: *vroeger herbeleven*
- E14 Kaart E14 Erfgoedwijsheid: *kritisch denken en discussiëren over erfgoed*
- E16 Kaart E16 Erfgoed verbeelden: *kunstzinnig verwerken van een erfgoedervaring*

3. Omschrijving van de les

Duur: 45 min

Jagers en Boeren

Vorbereiding

De les heeft minimale voorbereidingstijd. Het enige wat nodig is, is om de benodigde materialen af te drukken. Welke te downloaden zijn op de Adopteer een Tijdvak jagers en boeren website onder het kopje "Erfgoed in het Tijdvak". Het is gunstig om de opdrachten en de docentenhandleiding van tevoren door te nemen. De downloadbare materialen voor de les omvatten kleurenfoto's van de standvoetbeker, werkbladen en een filmpje. Verder hebben de leerlingen een pen en (kleur)potloden nodig.

De start van de les

De start van de les staat in teken van het introduceren van het object, het reflecteren op de al opgedane kennis en de eerste gedachtes aanboren.

- **Reflecteer met de leerlingen op wat ze al hebben gedaan en voorkennis:** Heb met de leerlingen een gesprek over wat ze al hebben gedaan in dit tijdvak en wat ze al weten over het tijdvak Jagers en Boeren.
- **Eerste gedachtes:** Sta kort stil bij wat de leerlingen denken bij de standvoetbeker en het erfgoed centrum Rozet waar het object te zien is.
- **Introduceren:** Laat de leerlingen zien wat er allemaal in de klas aanwezig is. Laat ook de foto's van het object goed zien.

Werkblad 1 en 2: Wat vertellen de details jou? Werkblad 3: versiering

Opdracht 1:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- Geef de leerlingen de tijd om de foto's van de kinderen die bezig zijn met versiering goed te bekijken.
- Na deze waarneming gaan de leerlingen opschrijven wat ze zien, wat ze denken dat de kinderen aan het doen zijn en wat dit te maken heeft met de standvoetbeker.

Opdracht 2:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- Geef de leerlingen de tijd om te kijken naar de foto's van de standvoetbeker.
- Na deze waarneming gaan de leerlingen de kleuren, vormen en lijnen welke ze zien opschrijven.
- Zorg dat de leerlingen er minimaal 3 opschrijven
- *Als de leerlingen dit lastig vinden, stimuleer ze door vragen te stellen over bijvoorbeeld de verkleuringen, de vorm van de vlekken op de beker en de versieringen en beschadigingen.*
- Op de volgende pagina gaan de leerlingen nadenken over de versiering op de beker.
- Laat de leerlingen nadenken over hoe deze versieringen werden gemaakt, welke versiering ze zelf zouden hebben gemaakt en waarom de mensen dit toen al deden.
- *Stimuleer de leerlingen om versieringen te tekenen op het tekenblad.*

- **Reflecteer met de leerlingen:** Heb een gesprek met de leerlingen over wat ze hebben gezien. Ze kunnen dit ook aanwijzen en uitleggen. De leerlingen kunnen ook vertellen wat ze hebben gehoord van de andere leerling en dit vergelijken.

Filmpje

- Start het filmpje.
- **Reflecteer met de leerlingen:** Heb een kort gesprek met de leerlingen over wat ze al wisten, wat nieuw voor hen was en wat hun interesse wekte uit het filmpje.

Werkblad 4: Zelf aan de slag

Opdracht 3:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- Geef de leerlingen de tijd om een plan te bedenken voor het maken van een eigen werkstuk door middel van het object. Er mag samen gewerkt worden dus de leerlingen mogen eventueel overleggen.
- *De voorbeelden zijn niet leidend, de leerlingen mogen ook zelf projecten bedenken als dit maar vanuit het object tot stand komt.*
- *Zorg ervoor dat de leerlingen binnen het tijdvak de tijd hebben om aan hen eigen project te werken.*

Opdracht 4:

- Lees de opdracht voor of laat de leerlingen de opdracht zelf lezen en maken.
- Reflecteer met de leerlingen over het badflesje: heb een kort klassikaal gesprek met de leerlingen over of zij hadden verwacht dat de standvoetbeker zo oud was en of ze nog meer dingen kennen wat zo oud is.
- Laat de leerlingen nadenken over wat zij zo lang zouden willen bewaren en hoe ze dit zouden doen.
- Laat de leerlingen gezamenlijk tot conclusie komen en laat ze deze opschrijven.

Presenteren

- Als de uitwerkingen zijn gemaakt, geef de leerlingen de tijd om hen uitwerking te presenteren en er op te reflecteren. Vraag bijvoorbeeld naar de keuze voor het werkstuk, de vormgeving etc.

Einde van de les

Optionele opdracht 5: in te zetten als extra verdieping/ verbinding met objecten van nu

- Optie 1: Geef de leerlingen de opdracht om thuis naar een voorwerp te zoeken dat lijkt op de standvoetbeker. Denk bijvoorbeeld aan een pot of beker uit deze tijd. De leerlingen krijgen de belangrijke taak om voor dit voorwerp te zorgen, net zoals voor de standvoetbeker wordt gezorgd omdat deze onderdeel wordt van hen eigen museum.
- *Geef de leerlingen een deadline wanneer ze het object bij zich hebben.*
- *Maak ruimte in de klas: als er ruimte voor is in de klas maak een plek vrij waar de objecten van de leerlingen kunnen worden tentoongesteld, waar de leerlingen zorg dragen voor de objecten.*
- **Reflecteer met de leerlingen:** heb een kort gezamenlijk gesprek met de leerlingen over wat ze hebben gedaan tijdens deze les. Vraag bijvoorbeeld of ze nieuwsgierig en uitgedaagd werden en of ze enthousiast zijn geworden om hen eigen project op te starten.